

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 424 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bezzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlari	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otobek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdievich, Isoilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчебра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Интеллектуал mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliyev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdulkarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'g'li	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisiy faoliyatini samaradorligini oshirishda outsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari.....	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish.....	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sinh indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
“Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)”	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarning o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan “foйда” solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Rahmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA EKOLOGIK TADBIRKORLIKNING INNOVATSION VA INVESTITSION YO'NALISHLARINI TASHKIL ETISH

Turg'unova Tursunoy Maratovna

Andijon davlat texnika instituti
Iqtisodiyot kafedrası tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ekologik tadbirkorlikni rivojlantirishda innovatsiya va investitsiyalarning tutgan o'ri yoritib berilgan. Xorijiy mamlakatlar tajribasini tahlil qilgan holda, ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash, texnologik yangiliklardan foydalanish va investitsiyalarni jalb etishning samarali usullari ko'rsatib o'tilgan va O'zbekistonda bu tajribalardan qanday foydalanish mumkinligi bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: ekologik tadbirkorlik, innovatsion rivojlanish, investitsion mexanizmlar, barqaror iqtisodiyot, texnologik yangiliklar, xorij tajribasi, moliyaviy resurslar.

Abstract: This article explores the role of innovation and investment in the development of ecological entrepreneurship. Based on an analysis of international experience, it presents effective methods for supporting environmental initiatives, applying new technologies, and attracting investment. The paper also offers recommendations on how this experience can be applied in the context of Uzbekistan.

Key words: ecological entrepreneurship, innovative development, investment mechanisms, sustainable economy, technological innovations, international experience, environmental initiatives, financial resources.

Аннотация: В статье раскрыта роль инноваций и инвестиций в развитии экологического предпринимательства. На основе анализа зарубежного опыта представлены эффективные методы поддержки экологических инициатив, применения новых технологий и привлечения инвестиций. Также даны рекомендации по использованию этого опыта в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: экологическое предпринимательство, инновационное развитие, инвестиционные механизмы, экономика устойчивого развития, технологические новшества, зарубежный опыт, экологические инициативы, финансовые ресурсы.

KIRISH

Bugungi kunda ekologik muammolarning kuchayib borishi jamiyatni yanada mas'uliyatli yondashuvga undamoqda. Ayniqsa, iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda ekologik tadbirkorlik muhim o'rin egallamoqda. Bu borada innovatsion yondashuvlar va investitsiyalar asosiy omil sifatida ko'zga tashlanadi. Chet el tajribalari shuni ko'rsatadiki, ekologik biznesni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar, davlat qo'llovi va investorlarni jalb etish katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ana shunday xorijiy tajribalar tahlil qilinib, ularni O'zbekiston sharoitida qanday qo'llash mumkinligi haqida so'z yuritiladi.

Joriy yil mamlakatda ekologik muammolarni hal qilishda yangi bosqich bo'lishi kutilmoqda. Shu yili turli hududlarda "yashil zonalar" yaratish, ekologik toza ishlab chiqarish loyihalari va investitsiyalarni ko'payishi rejalashtirilgan. Bu esa iqtisodiyotning barqaror va sog'lom rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Umuman olganda, 2025-yil O'zbekistonda "Atrof-muhitni himoya qilish va yashil iqtisodiyot yili" sifatida belgilanganligi mamlakatimiz uchun katta imkoniyatdir. Bu yil davomida mamlakat ekologik tadbirkorlikni rivojlantirish, innovatsiyalarni joriy etish va tabiiy resurslarni asrashga alohida e'tibor qaratadi. 2025-yilning maqsadlarini amalga oshirish uchun xorij tajribalaridan o'rganib, ularni o'z sharoitimizga moslab tatbiq etish lozim. Bu O'zbekistonda ekologik tadbirkorlik va yashil iqtisodiyotning rivojlanishini tezlashtiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

K. Rennings[2] tadqiqotida eko-innovatsiyani an'anaviy innovatsiya nazariyasini ekologik iqtisodiyot bilan tutashtirgan holda qayta ta'riflaydi: texnologik, ijtimoiy va institutsional o'zgarishlar birgalikda bozor va atrof-muhit "ikki tomonlama nosozlik"larini yumshatadi. Muallif "regulyator push/pull", "market pull" va "technology push" omillarining uyg'un siyosat paketi kerakligini ta'kidlaydi. Bu begona tajribalardan saboq: ekologik tadbirkorlikda innovatsion g'oya bilan birga mos institutlar va rag'batlar dizayni ham investitsiya oqimlarini barqaror yo'naltiradi.

J. Horbach[3] maqolasida Germaniyaning IAB va MIP panel ma'lumotlarida korxonalar darajasidagi yashil innovatsiyalar determinantlarini ochadi. Natijalar ekologik regulyatsiya, xarajatlarni tejash motivi, bozor talabi va texnologik salohiyatning birikkan ta'sirini ko'rsatadi; atrof-muhit boshqaruvi vositalari (EMAS/ISO 14001) va K&I faoliyati innovatsion ehtimolni oshiradi. Xorijiy amaliyot uchun xulosa: maqsadli regulyator miks va firmalarning texnologik qobiliyatini qo'llovchi dasturlar ekologik tadbirkorlikda yangilik va investitsiyani rag'batlantiradi.

K. Hockerts va R. Wüstenhagen[4] ilmiy izlanishida "Greening Goliaths vs. Emerging Davids" doirasida yirik inkumbentlar va yangi startaplar o'rtasidagi komplementar rollarni nazariy asoslaydi. Inkumbentlar keng qamrovli tarqatish va standartlashtirishni, startaplar esa radikal eko-innovatsiyani tezkor sinov va bozorga kirishni ta'minlaydi. Strategik hamkorlik, korporativ venturing va "bozorni tarbiyalovchi" siyosat instrumentlari investitsion riskni kamaytiradi. Model ekologik tadbirkorlikda innovatsion yo'nalishlarni tuzishda portfel yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

F. Boons va F. Lüdeke-Freund[5] maqolasida barqaror innovatsiyani biznes modeli prizmasidan qayta ko'rib, qiymat taklifi, zanjir tashkiloti va moliyaviy mantiqning uyg'unligi muvaffaqiyat sharti ekanini ko'rsatadi. Mualliflar ekologik qiymatni monetizatsiya qiluvchi dizayn tamoyillarini belgilab, investorlar uchun riskni pasaytiruvchi daromad oqimlari va hamkorlik arxitekturalarini tavsiflaydi. Xorijiy tajriba shuni anglatadi: eko-tadbirkorlikda innovatsiyani tezlashtirish uchun moslashuvchan, o'lchab bo'ladigan va kapital-jalb etishga qulay biznes modellari zarur.

B. E. Gaddy va hammualliflar[6] tadqiqotida klinatexda venchur kapitalning "tez chiqish" modeli ko'pincha energiya texnologiyalarining uzoq sikliga mos emasligini empirik asoslaydi; bu moliyalashtirish tafovuti ko'plab loyihalarda past rentabellikga olib kelgan. Mualliflar saboq sifatida "sabirli kapital", davlat buyurtmalari, korporativ hamkorlik va loyihaviy moliya kombinatsiyasini taklif etadilar. Xalqaro amaliyot ekologik tadbirkorlikning investitsion yo'nalishlarida aralash mexanizmlar portfelini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyidagi rivojlangan mamlakatlar misolida buni ko'rib chiqishimiz mumkin:

Singapur ekologik tadbirkorlikda texnologiyalarga tayanuvchi davlatlardan biridir. "Smart Nation" strategiyasi asosida yashil texnologiyalar, energiya tejamkor binolar va chiqindisiz ishlab chiqarishga e'tibor qaratiladi. Davlat xususiy sektorga grantlar, soliq imtiyozlari va startaplar uchun maxsus platformalar orqali ko'mak beradi. Green Plan 2030 doirasida Singapur 2023-yildan boshlab har yili \$19 mlrd atrofida yashil loyihalarga sarmoya kiritmoqda. Shuningdek, davlat Startup SG Green dasturi orqali 300 dan ziyod ekologik startaplarga grantlar taqdim etilgan. Davlat va startaplar o'rtasidagi sinergiya mustahkam bo'lib, "yashil" loyihalarga sarmoya va inovatsiyalarni targ'ib qiladi.

Yaponiya esa sanoati yuqori texnologik rivojlangan bo'lishi bilan birga, ekologik muhofaza bilan chambarchas bog'liq. "Yashil innovatsiyalar" dasturi doirasida qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilardan energiya olish va atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan ishlab chiqarish jarayonlari qo'llaniladi. Xususiy sektor va davlat o'rtasidagi hamkorlik yuqori darajada. 2023-yilda qayta tiklanuvchi energiyaga kiritilgan sarmoyalar 190 mlrd dollarni tashkil etdi. G'arbiy Yevropadagidek qayta tiklanadigan energiya manbalari, shu jumladan quyosh va shamol, 2024-yilda umumiy elektr energiyasining 62 % qismini ta'minlagan. Mahalliy innovatsiyalarni keng tatbiq qilish orqali Yaponiya atrof-muhit masalalari va energiya saqlashni rivojlantirmoqda.

Germaniya ekologik iqtisodiyot bo'yicha dunyoda ilg'or o'rinlardan birini egallaydi. "Energiewende" (Energiya o'zgarishi) dasturi doirasida qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. Shuningdek, ekologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlovchi qonunchilik, kreditlar va subsidiyalar tizimi yaxshi yo'lga qo'yilgan. 2024-yilda yana bir bor rekord yangilandi: qayta tiklanuvchi energiya tarmoqqa yetkazilgan umumiy elektr energiyasining 59,4–62,7 % ni tashkil etdi. Quyosh energiyasi 72,2 TWh ishlab

chiqardi (umumiy energiya ishlab chiqarishining 14 %) . Shamol energetikasi esa 136–136,4 TWh ga yetdi, bu umumiy hajmning 31–33 % ni tashkil qiladi (1-jadval).

1-jadval

Davlat	Asosiy dasturlar	Qayta tiklanuvchi energiya ulushi (%)	Yillik sarmoya (mlrd \$)	Karbon chiqindilari o'zgarishi (%)
Singapur	Green Plan 2030, Startup SG Green	-	19	-
Yaponiya	Yashil innovatsiyalar dasturi	62% (2024)	190	-
Germaniya	Energiewende (Energiya o'zgarishi)	60% dan ortiq (2024)	-	-3.4% (2024 yilda kamayish)
O'zbekiston	"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish strategiyasi, "Qayta tiklanuvchi energiya rivoji" dasturlari	18% (2024-yil oxiri)	6-7 mlrd \$ (yillik o'rtacha)	-5% (2021-2024 yillar oralig'ida taxminan)

Jadval ma'lumotlaridan shuni ko'rish mumkinki, davlatimizda qayta tiklanuvchi energiya ulushining 18 foizga yetgani bu yo'nalishda sezilarli natijaga erishgan, shu bilan birga, yillik 6-7 milliard dollarlik investitsiyalar O'zbekistonda ekologik loyihalarga katta qiziqish va imkoniyatlar borligini bildiradi. Karbon chiqindilarining taxminan 5 foizga kamayishi esa mamlakatning atrof-muhitni muhofaza qilish borasidagi sa'y-harakatlari samarasidir. Bu ko'rsatkichlar O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ijobiy o'zgarishlar sodir bo'layotganini tasdiqlaydi. Masalan, quyosh va shamol energiyasidan foydalanish loyihalari qurilmoqda, davlat "yashil iqtisodiyot"ga o'tish yo'lida dasturlar ishlab chiqmoqda. Ammo, hali bu soha hali to'liq rivojlanib ulguradi va tadbirkorlar uchun imkoniyatlar cheklangan. Biroq, xorijiy mamlakatlar tajribasini yanada chuqurroq o'rganish va mahalliy sharoitlarga moslab innovatsiyalarni kengroq joriy etish orqali ekologik tadbirkorlikni yanada rivojlantirish mumkin. Yuqorida keltirilgan davlatlar, xususan Singapur, Yaponiya va Germaniya bu borada juda yaxshi tajriba to'plagan. Ularning ba'zi usullarini O'zbekistonga ham tatbiq etish mumkin.

Singapur yoshlarga va kichik biznesga ko'p yordam beradi. Ular uchun grantlar, kreditlar ajratiladi. Agar O'zbekistonda ham ekologik loyihalar uchun shunday moliyaviy yordam berilsa, ko'proq odamlar bu soha bilan shug'ullanishga kirishadi. O'zbekistonda yashil innovatsiyalarni ilgari suruvchi malakali kadrlar tayyorlash uchun Singapur tajribasidan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bunda faqatgina yashil bizneslarni rag'batlantirish emas, balki ekologik tadbirkorlik, barqaror muhandislik va yashil moliya yo'nalishida maxsus ta'lim dasturlari hamda o'quv markazlarini tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

1-rasm. Singapur ekologik sohada innovatsion tashabbuslari

Yuqoridagi jadvalda Singapurning ekologik sohada innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlashi va iqtisodiyotda barqaror rivojlanishni ta'minlaydigan yangi avlod mutaxassislarini shakllantirishga strategik yondashuvi aks etgan. Mazkur kompleks tashabbuslar Singapurda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini jadallashtirish, xalqaro ekologik standart va majburiyatlarga moslashish, shuningdek, aholining turmush sifatini yuksaltirishga sezilarli darajada xizmat qilishi kutilmoqda

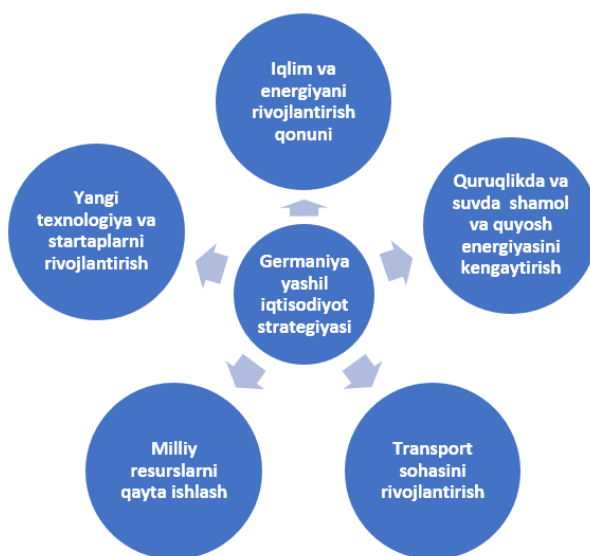
Yaponiya kichik hududlarda sinov loyihalarini boshlaydi, shunda tajriba to'planadi va keyin uni katta miqyosda tatbiq qilish mumkin bo'ladi (2-jadval).

2-jadval

Iqtisodiy reja	Yaponiyaning Yashil o'sish strategiyasi 2050-yilgacha karbon chiqindilarini nol darajaga tushirishni ko'zlaydi. Bu strategiya iqtisodiy o'sish va tabiatni asrashni uyg'unlashtirishga qaratilgan. Unda rivojlanish uchun 14 ta asosiy yo'nalish tanlangan va ularning har biri bo'yicha aniq rejalar ishlab chiqilgan
Ekologik tadbirkorlikni qo'llab quvvatlash choralari	Hukumat 2 trillion iyen miqdorida Yashil Innovatsiya jamg'armasini tuzdi. Bu jamg'arma yashil texnologiyalarni ishlab chiqish va hayotga tatbiq etishda kompaniyalarni uzoq muddat qo'llab-quvvatlaydi. Shuningdek, yashil po'lat ishlab chiqarish va elektr mashinalar kabi muhim sohalar uchun qo'shimcha soliq imtiyozlari va subsidiyalar beriladi
Ta'lim va malaka oshirish	Kyoto universiteti Boshqaruv oliy maktabi kabi nufuzli ta'lim muassasalari yashil tadbirkorlik va barqaror rivojlanish amaliyotlariga ixtisoslashgan maxsus ta'lim dasturlarini joriy etgan. Shuningdek, AEON Atrof-muhit jamg'armasi kelajak avlod ekologik yetakchilarini shakllantirish maqsadida tizimli o'quv va tayyorlov dasturlarini amalga oshirmoqda
Ekologik barqaror moliyalashtirish	Yaponiya Xalqaro Hamkorlik Banki (JBIC) qayta tiklanuvchi energiya va ekologik toza transport loyihalarini moliyalashtirish uchun Yashil obligatsiyalar chiqaradi. Xususiy kompaniyalar esa maxsus kredit va obligatsiyalar orqali o'z oldiga ekologik maqsadlar qo'yib, ularga erishishga rag'batlantiriladi

Yaponiya tajribasi O'zbekiston uchun foydali saboq bo'lishi mumkin. Uzoq muddatli maqsadlar qo'yish, yashil loyihalarni moliyalashtirish, yangi texnologiyalar va kadrlarni tayyorlash, hamda ekologiya bo'yicha qat'iy qoidalar joriy etish orqali O'zbekiston ham yashil iqtisodiyotga tezroq o'ta oladi. O'zbekistonda ham viloyatlar darajasida kichik ekologik loyihalar ishga tushirilsa, natija aniqroq bo'ladi. Masalan, Qoraqalpog'iston, Surxondaryo kabi hududlarda kichik ekologik loyihalar ishga tushirilsa, tajriba ortadi va aniq natija ko'rinadi. Yaponiyaning trillionlab dollarlik davlat-xususiy jamg'armalar orqali dekarbonizatsiya jarayonini moliyalashtirish modeli yaxshi namunadir. O'zbekiston ham 2030-yilga qadar issiqxona gazlari chiqindilarini 35 foizga qisqartirish bo'yicha belgilangan maqsadlari doirasida shunga o'xshash moliyaviy mexanizmlarni yaratishi mumkin. Bunday jamg'armalar yashil texnologiyalar yo'nalishida mahalliy ilmiy-tadqiqot va innovatsion ishlanmalarni qo'llab-quvvatlashga, tadbirkorlik tashabbuslarini rag'batlantirishga xizmat qiladi.

Germaniyaning barqaror moliyaviy strategiyasi tajribasiga asoslangan holda, O'zbekistonda ham 'yashil' loyiha yoki biznes faoliyatini belgilab beruvchi aniq mezonlar ishlab chiqishi va investorlar uchun huquqiy va institutsional aniqlik yaratib, kapitalni qayta tiklanuvchi energiya manbalari hamda chiqindilarni boshqarish kabi yuqori ekologik samaradorlikka ega yo'nalishlarga yo'naltirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv investitsion muhitga nisbatan ishonchni mustahkamlash, xalqaro yashil obligatsiyalarni jalb etish va xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimini rag'batlantirish imkonini beradi (2-rasm)

2-rasm. Germaniya yashil iqtisodiyot strategiyasi

Germaniyada chiqindilarni boshqarish yaxshi yo'lga qo'yilgan, buning asosiy sababi – aniq qonunlar va qat'iy qoidalar mavjudligidir. O'zbekiston ham shunga o'xshash tartiblarni joriy qilishi mumkin. Bunda faqat atrof-muhitni himoya qilishni talab qilish emas, balki ekologik biznes uchun yangi imkoniyatlar ham yaratiladi. Masalan, karbon kreditlari, chiqindilarni qayta ishlash yoki suvni tejash bo'yicha maxsus qoidalar belgilash mumkin. Shunday tizim davlat korxonalarining ham faoliyatiga 'yashil' uslublarni joriy etishga yordam beradi.

Umuman olganda, O'zbekiston ekologik tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy tajribalardan oqilona foydalanish orqali sezilarli natijalarga erishishi mumkin. Singapur shahar infratuzilmasida energiya va suvni tejashni samarali joriy etgan bo'lsa, Yaponiya chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash tizimini rivojlantirgan. Germaniya esa quyosh va shamol energiyasini kengaytirish va resurslarni samarali aylantirish orqali barqarorlikka erishgan. O'zbekistonda ham ushbu tajribalarni iqlimiy, iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlariga moslab, bosqichma-bosqich amaliyotga tatbiq qilinsa, yashil energetika, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik innovatsiyalarni rivojlantirish mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida, xorijiy tajribalar ekologik tadbirkorlik muvaffaqiyati innovatsiya, kapital va institutlar o'rtasidagi uyg'unlikka bog'liqligini ko'rsatadi. "Yashil" texnologiyalar bozorda tez ildiz otishi uchun regulyator miks (standartlar, rag'batlar, solikli signal) bilan birga talabni faollashtiruvchi davlat xaridlari va iste'molchi mexanizmlari zarur. Investitsiyada sabrli kapital, korporativ hamkorlik va loyihaviy moliya kombinatsiyasi riskni bo'lishib, o'lchovni kengaytiradi. Yangi biznes modellari ekologik qiymatni monetizatsiya qiladi, ta'minot zanjiri shaffofligi esa ishonchni oshiradi. Bunda ma'lumotlar, metrikalar va mustaqil verifikatsiya orqali natijalar o'lchanishi muhim. Mintaqaviy klasterlar, texnoparklar va universitet sanoat bog'lanishlari yechimlarni tez sinovdan o'tkazadi; inklyuziv dizayn esa KOB subyektlari uchun kirish to'siqlarini pasaytiradi. Ekotizim yondashuvi, ochiq standartlar, raqamli platformalar va "qulay bozor" mexanizmlarini birga ishlatish transformatsiyani tezlashtiradi. Nihoyat, barqarorlik mezonlariga mos grantlar, soliq imtiyozlari va karbon signallari haqida oldindan aniqlik berilishi investorlarga yo'naltiruvchi mayoq bo'lib xizmat qiladi. Mahalliy sharoitda bu yo'l xarajat-foйда tahliliga tayanib, pilot loyihalar, bosqichma-bosqich joriy etish va samaradorlik ko'rsatkichlari bilan boshqarilishi lozim, hamda mustaqil audit zarur. Yuqorida o'tkazilgan tahlillar asosida quyidagi takliflarni ilgari surishimiz mumkin:

Bozor yaratish va rag'batlar. Yashil davlat xaridlari, texnik standartlar va eko-etiket tizimlarini kengaytirish; "iflosni ko'proq to'laydi" tamoyiliga mos soliq/kredit rag'batlari bilan talabni barqarorlashtirish.

Investitsiya arxitekturasi. Aralash moliyalashtirish (grant+garantiya+loyihaviy moliya), yashil obligatsiyalar va korporativ hamkorlik fondlarini yo'lga qo'yish; yuqori tavakkal bosqichlar uchun ventur builder va inkubatorlarni kuchaytirish.

Ma'lumot va boshqaruv. Yashil tasnif va ochiqlash standartlarini joriy etish; MRV (o'lchash-hisob-tasdiqlash) hamda "regulyator sandbox"lar orqali texnologiyalarni tez sinovdan o'tkazish; klasterlarda raqamli kuzatuv va ta'sir metrikalarini majburiy qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish to'g'risida, 2023 yil.
2. Rennings, K. (2000). Redefining innovation—Eco-innovation research and the contribution from ecological economics. *Ecological Economics*, 32(2), 319–332. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(99\)00112-3](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(99)00112-3)
3. Horbach, J. (2008). Determinants of environmental innovation—New evidence from German panel data sources. *Research Policy*, 37(1), 163–173. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2007.08.006>
4. Hockerts, K., & Wüstenhagen, R. (2010). Greening Goliaths versus Emerging Davids: Theorizing about the role of incumbents and new entrants in sustainable entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 25(5), 481–492. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2009.07.005>
5. Boons, F., & Lüdeke-Freund, F. (2013). Business models for sustainable innovation: State-of-the-art and steps towards a research agenda. *Journal of Cleaner Production*, 45, 9–19. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2012.07.007>
6. Gaddy, B. E., Sivaram, V., Jones, T. B., & Wayman, L. (2017). Venture Capital and Cleantech: The wrong model for energy innovation. *Energy Policy*, 102, 385–395. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2016.12.035>
7. Xalqaro Qayta Tiklanuvchi Energiya Agentligi (IRENA) hisobotlari, 2022-2024 yillar.
8. Jahon Banki, "O'zbekiston iqtisodiyoti va atrof-muhit: istiqbolli yo'nalishlar", 2023 yil.
9. Singapur Hukumatining "Ekologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash strategiyasi", 2021 yil.
10. Yaponiya Energetika Agentligi hisobotlari, 2020-2023 yillar.
11. Germaniya Federal Muhofaza va Energetika Vazirligi ma'lumotlari, 2022 yil.
12. O'zbekiston Respublikasi Statistika Qo'mitasi, "Qayta tiklanuvchi energiya va investitsiyalar bo'yicha statistik ma'lumotlar", 2024 yil.
13. Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti, "Innovatsiyalar va ekologik tadbirkorlik", ilmiy maqola, 2023 yil.
14. BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP), "Yashil iqtisodiyotga o'tish: O'zbekiston misoli", 2023 yil.
15. Jahon Iqtisodiy Forumi hisobotlari, "Global Green Economy Trends", 2022 yil.
16. <https://www.worldbank.org>.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>